UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlul de manuscris

CZU: 341.215.43:331.556.2

LUCA ALA

REGLEMENTAREA MIGRAŢIEI FORŢEI DE MUNCĂ LA NIVEL INTERNAŢIONAL ŞI NAŢIONAL

SPECIALITATEA: 552.08 – DREPT INTERNAŢIONAL ŞI EUROPEAN PUBLIC

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIŞINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Universităţii de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Internaţional şi European

Conducător ştiinţific:
ARHILIUC Victoria, doctor habilitat în drept, profesor cercetător,
specialitatea: 552.08 – Drept internaţional şi european public

Referenţi oficiali:
FUEREA Augustin, doctor în drept, profesor universitar (România)
GAMURARI Vitalie, doctor în drept, conferenţiar universitar

Componenţa Consiliului Ştiinţific Specializat:
BALAN Oleg, **preşedinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
DORUL Olga, **secretar ştiinţific**, doctor în drept, conferenţiar universitar
SÂRCU Diana, doctor habilitat în drept, conferenţiar universitar
OSMOCHESCU Nicolae, doctor în drept, profesor universitar
MORARU Victor, doctor habilitat în politologie, profesor universitar
SUCEVEANU Natalia, doctor în drept, conferenţiar universitar
CHIRTOACĂ Natalia, doctor în drept, conferenţiar universitar

Susţinerea tezei va avea loc la „09” septembrie 2016, ora 11^{30} în şedinţa Consiliului ştiinţific specializat D 30.552.08-05 din cadrul Universităţii de Stat din Moldova, pe adresa: str. Al. Mateevici, nr.60, bloc IV, sala 222, mun. Chişinău, Republica Moldova, MD 2009.

Teza de doctor şi autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Universităţii de Stat din Moldova şi la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la „08” august 2016

Secretar ştiinţific al Consiliului Ştiinţific Specializat:
DORUL Olga, doctor în drept, conferenţiar universitar _____

Conducător ştiinţific:
ARHILIUC Victoria, doctor habilitat în drept, profesor cercetător _____

Autor:
LUCA Ala _____

© Luca Ala, 2016

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Fiecare ţară îşi are propriul destin, şi acest lucru se manifestă în toate aspectele, inclusiv componenta migraţională. Din perspectivă migraţională, drumul parcurs de Republica Moldova începînd cu anul 1990 se prezintă drept unul particular. Procesele migraţioniste au reuşit să se înscrie în categoria celor mai tipice caracteristice ale modului contemporan de trai al întregii populaţii autohtone, independent de vîrstă, gen, apartenenţă etnică, mediu de reşedinţă. Migraţia s-a transformat într-o constantă a procesului politic, socio-economic şi cultural, devenind una din cauzele majore ale modificării societăţii moldoveneşti în general. Tocmai din aceste considerente procesele migraţioniste, cît şi consecinţele acestora, reprezintă o temă extrem de actuală şi importantă.

Dreptul la circulaţie a fost recunoscut la scară globală odată cu adoptarea Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului, care în articolul 13 statuează: *„Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber şi de a-şi alege reşedinţa în interiorul graniţelor unui stat. Orice persoană are dreptul de a părăsi orice ţară, inclusiv a sa, şi de a reveni în ţara sa”* [15, v.I, p.11].

Potrivit art. 4 din Constituţia Republicii Moldova, dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile omului se interpretează şi se aplică în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte [8].

Tot mai multe state devin surse de lucrători migranţi datorită proceselor de globalizare care creează concentrări geografice neuniforme ale activităţilor economice, existenţei reţelelor de trafic şi contrabandă, şi situaţiei demografice din anumite zone – factori esenţiali pentru migraţie. În această conjunctură, tot mai mulţi lucrători traversează hotarele, fiind determinaţi de discrepanţa de venituri dintre statele lor şi zonele cu productivitate mai mare. Lucrătorii migranţi reprezintă o avere pentru fiecare ţară în care îşi oferă munca. Numărul migranţilor din Republica Moldova este mai mic decît cel vehiculat frecvent de diferite persoane. Astfel, pentru anul 2014 cifrele indică 342 mii de moldoveni în migraţie internaţională de lungă durată. Dacă e să privim în dinamică în anul 2013 au fost 332,5 mii, iar anul 2015 indică deja 325,4 mii de moldoveni, fiind înregistrată o scădere nesemnificativă [6].

Descrierea situaţiei în domeniul de cercetare şi identificarea problemelor de cercetare. În urma analizei cercetărilor ştiinţifice, am constatat că în literatura juridică autohtonă această temă nu a făcut obiectul unor investigaţii distincte, fiind tratată la modul general în lucrările specialiştilor din domeniul dreptului internaţional public şi dreptului muncii. Printre autorii autohtoni care au abordat acest subiect şi ale căror opinii au servit drept punct de reper în efectuarea acestei cercetări pot fi menţionaţi: Al. Burian, Cr. Burian, N. Romandaş, Ed. Boiştean, S. Lazaroiu, D. Vaculovschi, V. Moşneaga, V. Moraru, V. Rusu, A. Luca ş.a.

În literatura de specialitate din România problematica în discuţie a fost cercetată în lucrările savanţilor: C.-A. Moarcăş Costea, N. Voiculescu, R.-Cr. Radu, A.-C. Popoviciu, Al. Ţiclea, S. Ghimpu ș.a. În investigaţiile noastre drept bază legală au servit Constituţia Republicii Moldova [8], Strategia Naţională de Dezvoltare Moldova 2020 [39], Legea Nr. 180 din 10.07.2008 cu privire la migraţia de muncă [24], Legea Nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova [25], Hotărîrea Guvernului Nr. 655 din 08.09.2011 „Cu privire la aprobarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020)" [18], Hotărîrea Guvernului Nr. 1009 din 26.12.2011 **„**Cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru anii 2011-2015 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020)" [19], dar şi Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat prin Legea 112 din 2 iulie 2014 [1], Convenţiile Organizaţiei Internaţionale pentru Migraţie [10], precum şi legislaţia Uniunii Europene.

Scopul şi obiectivele tezei. Ca urmare a realizării scopului lucrarea va oferi o informaţie sumară, dar comprehensivă asupra aspectelor legale de protecţie a acestei categorii de muncitori şi standardele pe care trebuie să le urmeze statele la respectarea drepturilor migranţilor, va evidenţia care sunt imperativele migraţioniste la nivel regional, reieşind din conjunctura creată pe parcursul ultimului deceniu. La fel, această cercetare conţine exemple din practica unor state, care ar putea servi în calitate de recomandări pentru elaborarea unui model de management migraţional bazat pe conceptul politicii migraţionale a Republicii Moldova, ţinînd cont de reglementările migraţiei forţei de muncă la nivel internaţional.

Pentru atingerea acestui scop au fost trasate următoarele obiective ale investigaţiei:

- Analiza lucrărilor ştiinţifice şi a publicaţiilor în domeniul migraţiei forţei de muncă;
- Cercetarea legislaţiei naţionale şi a reglementărilor internaţionale în domeniul migraţiei forţei de muncă la care Republica Moldova este parte;
- Analiza complexă a mecanismelor legale de protecţie a lucrătorilor migranţi pe care le au la dispoziţie statele şi perspectivele de implementarea a acestora;
- Abordarea politicii migraţionale a Republicii Moldova, în contextul tendinţelor şi realităţilor regionale.

Metodologia cercetării ştiinţifice. În procesul de studiere, am utilizat metoda de sistem care va permite cercetarea integră a problemei supusă studiului şi evidenţierea ansamblului general al procesului de cunoaştere şi, totodată, pentru a face o investigaţie asupra practicilor din mai multe state se va folosi metoda analizei şi cea comparativă care vor permite depistarea şi examinarea cauzelor ce provoacă stabilirea unor bariere în procesul de protecţie eficientă a migranţilor.

Întru realizarea mai bună a sarcinilor şi obiectivelor, precum şi argumentarea ştiinţifică a lucrării am folosit aşa procedee metodice ca: analiza, sinteza, generalizarea, particularizarea, structurarea şi sistematizarea. Metodologia cercetării s-a bazat şi pe utilizarea metodelor moderniste de cercetare (web). Nu vor fi excluse nici metodele de analiză inductivă, deductivă. Se va utiliza metoda istorică întru elucidarea cronologiei evenimentelor.

Noutatea şi originalitatea ştiinţifică. Contribuţia autoarei este determinată de specificul proceselor migraţionale care au loc la moment pe plan regional, relaţiilor dintre lucrătorul migrant şi angajator, apariţia şi sporirea numărului de intermediari privaţi care supun migranţii la diverse forme de abuz, neordinii în procesul de recrutare, materializîndu-se în elaborarea unui nou management în domeniul migraţiei, bazat pe mecanismele internaţionale de protecţie a lucrătorilor migranţi.

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în teză constă în fundamentarea politicii migraţionale a statului, fapt care va contribui la evidenţierea reglementărilor juridice şi măsurilor politico-sociale de asigurare a protecţiei drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi-cetăţeni ai Republicii Moldova, în vederea aplicării unui model de management motivaţional în materie de migraţie a forţei de muncă în Republica Moldova, respectînd mecanismele politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor omului.

Semnificaţia teoretică şi valoarea aplicativă a lucrării este determinată de abordarea inovatoare asupra mecanismelor de protecţie a lucrătorilor migranţi, de evidenţiere a oportunităţilor şi dezavantajelor migraţiei forţei de muncă în contextul globalizării.

- În primul rînd, este vorba despre realizarea unui studiu actual, impus de deziderateleе momentului, prin intermediul căruia să fie sensibilizate cercurile academice;
- În al doilea rînd, este vorba de extinderea şi diversificarea cercetărilor în domeniul reglementării migraţiei forţei de muncă, propunerea soluţiilor mai eficiente, în vederea depăşirii handicapului decizional în domeniu, la nivel naţional.

Rezultatele ştiinţifice principale înaintate spre susţinere:

1. Formularea conceptului de lucrător migrant.

2. Conturarea migraţiei internaţionale a forţei de muncă ca proces de circulaţie a capitalului uman dintr-o ţară în alta în scopul angajării în cîmpul muncii în condiţii mai avantajoase decît în ţara de proveniență, generând venituri peste hotare, utilizate ulterior în ţara de origine.

3. Argumentarea şi demonstrarea legăturii indisolubile dintre mecanismele politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor omului şi migraţia forţei de muncă.

4. Elucidarea modalităţilor legale de protecţie a drepturilor lucrătorilor migranţi pe întreaga perioadă a ciclului migraţional în baza instrumentelor juridice internaţionale şi naţionale.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice. Elaborarea unui ghid-instrument pentru practicienii din domeniul dreptului (avocaţi, judecători, funcţionari publici, apărători ai drepturilor omului), pentru a comenta şi interpreta actele ce reglementează migraţia forţei de muncă la nivel naţional şi internaţional.

Aprobarea rezultatelor ştiinţifice. Teza a fost prezentată în cadrul Departamentului Drept Internaţional şi European a Facultăţii de Drept a Universităţii de Stat din Republica Moldova şi a Seminarului ştiinţific de profil, fiind discutată şi apreciată. Aspectele teoretico-practice expuse în lucrare au fost examinate şi recunoscute la diverse conferinţe şi reuniuni naţionale şi internaţionale.

Publicaţiile la tema tezei. Rezultate ale cercetării au fost expuse în 11 articole şi rezumate ştiinţifice din cadrul publicaţiilor periodice şi revistelor ştiinţifice.

Volumul şi structura tezei. Lucrarea este constituită din introducere, trei capitole, concluzii şi recomandări, bibliografie din 278 titluri, 7 anexe, 138 pagini de text de bază.

Cuvinte-cheie: forţă de muncă, lucrător-migrant, protecţia drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi, măsuri politico-juridice, reglementări juridice internaţionale şi naţionale.

CONŢINUTUL TEZEI

În capitolul 1 **„Analiza cadrului doctrinar al fenomenului migraţiei forţei de muncă în contextul cercetărilor ştiinţifice ”**, paragraful 1.1 *Reflectarea migraţiei forţei de muncă în lucrările ştiinţifice actuale* cuprinde definiţii, delimitări conceptuale, teorii ale migraţiei forţei de muncă şi actorii, care creează un cadru larg de încadrare a fenomenului migraţiei forţei de muncă, fiind realizate din perspectiva complexităţii migraţiei ca acţiune de dinamică globală, cu efecte multiple. În acest paragraf a fost analizată doctrina relevantă din Republica Moldova, România şi alte state.

În special, s-a insistat asupra definiţiei şi actorilor determinanţi ai migraţiei internaţionale a forţei de muncă. Propunem şi o definiţie de autor:

Migraţia internaţională a forţei de muncă este procesul de circulaţie a capitalului uman dintr-o ţară în alta în scopul angajării în câmpul muncii în condiţii mai avantajoase decât în ţara de proveniență, generând venituri peste hotare, utilizate ulterior în ţara de origine.

Analiza mişcărilor migratorii este legată de interdependenţa dintre cele două grupuri de state implicate în acest proces; acest fapt fiind în opoziţie cu abordarea tradiţională, centrată pe impactul specific separat asupra fiecăruia dintre aceste grupuri. Dezbaterea asupra migraţiei au devenit indisolubil legate de mecanismele politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor omului.

Există şapte abordări teoretice ale fenomenului migraţiei: economia neoclasică, noua economie a migraţiei, piaţa forţei de muncă segmentate, tradiţia structuralist-istorică, abordări din perspectiva reţelei de migranţi, cauzalitatea cumulativă, abordare sistemică [13].

Paragraful 1.2 *Delimitări conceptuale privind migraţia forţei de muncă în documentele oficiale şi actele normative*. Elementul central în politica socială europeană, în libera circulaţie a forţei de muncă în spaţiul Uniunii Europene este lucrătorul, care, de-a lungul timpului, a cunoscut o serie de modificări în funcţie de politica şi economia la nivelul Uniunii Europene, dar şi de interpretările jurisdicţionale ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene. Instituţiile Uniunii Europene utilizează diverse formulări pentru a desemna conceptul de lucrător (lucrător migrant, lucrător naţional, lucrător permanent, sezonier şi frontalier, lucrătorii care sunt cetăţeni ai celorlalte state membre, etc.).

Între conceptul de lucrător migrant utilizat de Uniunea Europeană şi cel folosit de către Consiliul Europei există diferenţe sub aspectul *ratione personae.[34]*

În primul caz, libera circulaţie este recunoscută şi lucrătorilor sezonieri şi celor frontalieri. În cel de-al doilea caz, în viziunea Convenţiei Europene cu privire la statutul juridic al lucrătorului migrant [11], noţiunea de lucrător migrant desemnează cetăţeanul unei părţi contractante care a fost autorizat de către o altă persoană să îşi stabilească reşedinţa pe teritoriul său pentru a se încadra într-o muncă salariată. [11, 16] De la protecţia acordată de Convenţie sunt excluse şase categorii de lucrători migranţi: a.) lucrătorii frontalieri; b.) artiştii, inclusiv artiştii de varietăţi şi animatorii de spectacole, sportivii, angajaţii pentru o perioadă de scurtă durată, persoanele care exercită o profesie liberală; c.) marinarii; d.) stagiarii; e.) sezonierii; f.) lucrătorii detaşaţi.

Conceptul de lucrător nu a fost definit în doctrină, dar de către CJUE prin analizarea raporturilor de muncă şi elementelor sale caracteristice: a.) prestaţia muncii în schimbul remuneraţiei; b.) realizarea activităţii în favoarea unei alte persoane şi în subordinea acesteia; c.) activitatea prestată să aibă valoare economică autentică şi reală. [43]

Astfel, CJUE a statuat, în mod judicios, că definirea acestui concept trebuie să aibă la baza existenţei un raport de muncă. De esenţa raportului de muncă este că pentru o perioadă de timp o persoană (salariatul) prestează activitate pentru şi sub conducerea unei alte persoane (angajatorul) în schimbul unei remuneraţii (salariul). Nu contează natura şi durata muncii, însă activităţile trebuie să fie reale şi efective. [33]

Ca urmare, definiţia preluată de Comisia Europeană este următoarea: "Fiecare resortisant al unui stat membru are dreptul de a lucra în alt stat membru. Termenul " lucrător" are un anumit sens în dreptul UE şi nu poate face obiectul unor definiţii naţionale sau al unor interpretări restrictive.

Acesta se referă la orice persoană care efectuează sub direcţia altcuiva o muncă reală şi autentică pentru care este plătită. Termenul nu acoperă lucrătorii migranţi din ţările terţe." [38]

Potrivit CJUE, conceptul de lucrător, prevăzut de art. 45 din TFUE, este specific Uniunii Europene. Dacă fiecare stat membru ar putea defini şi modifica sensul noţiunii de lucrător, atunci,

în funcţie de interesul acestora de a-şi proteja propria piaţă a forţei de muncă, anumite categorii de lucrători ar fi fost excluşi din sfera de aplicare a tratatului. [41]

O categorie aparte sunt lucrătorii frontalieri, care îşi au reşedinţa pe teritoriul unui stat membru UE, dar îşi desfăşoară activitatea pe teritoriul unui alt stat membru vecin. Acestor lucrători li se aplică legislaţia statului pe teritoriul căruia sunt angajaţi şi beneficiază de aceleaşi drepturi ca şi cetăţenii ţării gazdă în ceea ce priveşte accesul la ocupare, condiţiile de muncă şi prestaţiile sociale. [36]

Libera circulaţie a lucrătorilor reprezintă în fapt o concretizare în domeniul forţei de muncă a principiului general cuprins în art. 18 al Tratatului TFUE conform căruia " în domeniul de aplicare a tratatelor, şi fără a aduce atingere dispoziţiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetăţenie sau naţionalitate". [40]

Totuşi, migraţia forţei de muncă nu vizează stabilirea unei reşedinţe noi, ci generarea veniturilor peste hotare. Aceasta este considerentul fundamental pentru definiţia oferită de Organizaţia Internaţională a Muncii (OIM), în *Convenţia privind Migraţia în scop de Angajare nr. 97 (Revizuită 1949)* din 01 iulie 1949, în vigoare din 22 iunie 1952, conform căreia lucrătorii migranţi sunt persoanele care migrează dintr-o ţară în alta, cu intenţia de a se angaja altfel decît pe cont propriu, şi include orice persoană, care este admisă regulamentar în ţară ca lucrător migrant (articolul 11) [9].

Convenţia Internaţională privind protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor lor (articolul 2), adoptată de către Adunarea Generală a ONU, la 18 decembrie 1990 [16, 17], oferă un termen mult mai comprehensiv pentru *„muncitorul migrant",* care se atribuie persoanei care nu deţine cetăţenia statului în care ea va fi angajată, este angajată sau a fost angajată pentru o activitate remunerată.

Se impune precizarea că definiţia oferită de către OIM în aceste două instrumente se referă doar la migraţia dintre Statele părţi, migranţii fiind persoanele care trec frontiere internaţionale pentru a se angaja, dar nu şi migranţii din interiorul unui Stat, care se deplasează în căutarea unui post de muncă. La fel, ambele convenţii fac referire doar la persoanele admise regulamentar pe teritoriul ţării gazdă. *A priori*, totuşi acest fapt nu exclude din categoria lucrătorilor migranţi şi persoanele care nu au fost admise regulamentar în statul de destinaţie. Aceste persoane, nu cad sub incidenţa Convenţiei 97, dar totuşi situaţia acestora este reglementată în partea I a Convenţiei nr. 143. Unui lucrător migrant iregular nu i se vor aplica prevederile articolului 10 al Convenţiei nr. 143 ce se referă la tratamentul şi oportunităţile egale, dar totuşi va „beneficia de un tratament egal referitor la drepturile parvenite din slujba precedentă în legătură cu remunerarea, securitatea socială şi alte beneficii" [42].

Convenţia europeană cu privire la statutul juridic al lucrătorului migrant (24 noiembrie l977) [11], desemnează „*lucrătorul migrant*" ca cetăţeanul unei părţi contractante care a fost autorizat de către o altă parte contractantă să îşi stabilească reşedinţa pe teritoriul sau pentru a se încadra într-o muncă salariată (articolul 1). Este important de menţionat că autorizaţia indicată în definiţia ce urmează a fi eliberată de către Statele părţi la Convenţie trebuie să aibă un scop unic – încadrarea într-o muncă remunerată a lucrătorului migrant. În cazul în care un astfel de scop lipseşte, lucrătorul străin nu cade sub incidenţa acestei Convenţii (spre exemplu, studenţii).

Unul din actorii determinanţi ai migraţiei forţei de muncă sunt agenţiile private de ocupare a forţei de muncă. Republica Moldova a ratificat *Convenţia nr.181 privind agenţiile private de ocupare a forţei de muncă* din 19.06.1997 adoptată la Geneva **[**12]. Agenţiile private de ocupare joacă un rol important în funcţionarea pieţei muncii. Ele contribuie la creşterea nivelului ocupării atît pe pieţele interne ale muncii, cît şi pe cele externe din diferite ţări. În ultimele două decenii, Republica Moldova a înregistrat o creştere a numărului de agenţii private de ocupare a forţei de muncă, fapt determinat de intensificarea fenomenului migraţiei internaţionale a forţei de muncă, precum şi de necesitatea organizării plasării persoanelor în cîmpul muncii de peste hotare de către agenţiile de recrutare autorizate. Activitatea agenţiilor private de ocupare a forţei de muncă este susţinută şi considerată oportună cu un efect pozitiv pe piaţa muncii din Republica Moldova, care-şi aduce aportul la sporirea nivelului de ocupare a forţei de muncă, ulterior la diminuarea şomajului.

În paragraful 1.3 *Problema ştiinţifică, direcţiile de soluţionare, scopul şi obiectivele cercetării* am trasat problema ştiinţifică, direcţiile de soluţionare, scopul şi obiectivele cercetării.

Cercetarea presupune elucidarea modalităţilor legale de protecţie a drepturilor lucrătorilor migranţi pe întreaga perioadă a ciclului migraţional, care reies din diverse acte semnate de către lucrătorul migrant, din actele normative ale statului gazdă şi cele internaţionale. Pentru atingerea acestui scop au fost trasate următoarele obiective: studiul fenomenului migraţiei forţei de muncă, a componentelor sale definitorii, corelaţia dintre migraţie şi globalizare; analiza complexă a mecanismelor legale de protecţie a lucrătorilor migranţi pe care le au la dispoziţie statele şi perspectivele de implementarea a acestora; abordarea politicii migraţionale a Republicii Moldova.

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în teză constă în fundamentarea politicii migraţionale a statului, fapt care va contribui la evidenţierea reglementărilor juridice şi măsurilor politico-sociale de asigurare a protecţiei drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi-cetăţeni ai Republicii Moldova, în vederea aplicării unui model de management motivaţional în materie de migraţie a forţei de muncă în Republica Moldova, respectînd mecanismele politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor omului.

Drept urmare concluzionăm, Republica Moldova trebuie să pună în practică politicile fondate pe obiective strategice – ocupare, protecţie socială, dialog social şi dreptul la muncă. În paralel, să

pună accentul pe o abordare globală şi integrată, recunoscînd că aceste obiective sunt nedisociabile, interdependente şi consolidate în mod reciproc. Am constatat diversitatea, dar şi obligativitatea documentelor oficiale şi a actelor normative în domeniul migraţiei forţei de muncă.

Orice mecanism presupune existenţa procesului de transformare, al subiectelor şi obiectelor, obiectivelor, funcţiilor de transformare, metodelor de realizare a obiectivelor şi a mijloace pentru realizarea lor şi, prin urmare, prezenţa rezultatelor transformării şi criteriilor de evaluare.

Ca urmare a investigaţiilor din acest capitol am ajuns la concluzia că profilurile migraţionale reprezintă o prezentare generală sumară a dinamicii fenomenului migraţiei forţei de muncă dintr-o anumită ţară, într-o anumită perioadă, însoţite de: - o analiză cuprinzătoare a impactului migraţiei asupra dezvoltării socio-economice a ţării respective în condiţiile globalizării şi prezentarea cadrului legal existent de gestionare şi politici în domeniul migraţiei, în scopul asigurării coerenţei reglementărilor juridice internaţionale şi naţionale.

În capitolul 2 **„ Reglementarea juridică internaţională a migraţiei forţei de muncă”** dedicat protecţiei lucrătorilor migranţi la nivel internaţional şi regional am prezentat principalele instrumente internaţionale care stabilesc standarde în vederea protecţiei drepturilor muncitorilor migranţi atît la nivel universal ONU şi OIM, cît şi la nivel regional al Uniunii Europene .

Paragraful 2.1 *Reglementări internaţionale speciale privind lucrătorii migranţi la nivel universal.* În scopul elaborării unor politici comprehensive în vederea gestionării migraţiei forţei de muncă şi combaterii migraţiei nereglementate, au fost adoptate mai multe acte internaţionale şi regionale, în cadrul diverselor organizaţii internaţionale.

Trei instrumente universale complementare oferă cadrul juridic necesar nu doar pentru apărarea drepturilor migranţilor, printre care şi drepturile de muncă, dar şi pentru politicile naţionale de migraţie şi cooperarea internaţională în scopul regulării migraţiei. Acestea sunt:

- Convenţia internaţională pentru protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora din 1990 (CIDMM) [17],
- Convenţia OIM privind migraţia în scop de angajare din 1949 (C-97) [9],
- Convenţia OIM privind muncitorii migranţi (Prevederi suplimentare) din 1975 (C-143) [10].

Buna practică constă în faptul că majoritatea ţărilor care au ratificat convenţiile au elaborat şi implementat politici şi practici naţionale care în mare parte sunt în conformitate cu aceste standarde; practica este verificată de rapoarte periodice şi comentarii oferite de organele respective de supraveghere a tratatelor, Comitetul OIM de experţi pentru aplicarea convenţiilor şi recomandărilor şi Comitetul ONU pentru protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora. 86 de state au ratificat sau au aderat la cel puţin una din cele trei convenţii privind migraţia şi muncitorii migranţi; un şir de state au ratificat două din trei convenţii, iar cîteva state au ratificat toate cele trei instrumente complementare.

Convenţia internaţională pentru protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora (CIDMM) se bazează parţial pe conceptele şi limbajul din cele două convenţii OIM. Ea extinde considerabil cadrul juridic al migraţiei, tratamentul aplicat migranţilor şi prevenirea exploatării şi a migraţiei iregulare. Ea cuprinde întregul proces de migraţie a muncitorilor migranţi şi a membrilor familiilor lor: pregătire, recrutare, plecare şi tranzit; şederea în statele de angajare; întoarcerea potenţială şi reintegrarea în ţara de baştină sau statele de reşedinţă.

Convenţia internaţională pentru protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora (CIDMM) oferă şi o definiţie actualizată a noţiunii de muncitori migranţi, inclusiv categorii diferite de muncitori migranţi, bazate pe angajarea într-o "activitate remunerată", cuprinzînd astfel migranţii cu activităţi în sectoarele neformale şi formale. Normele prezentate în această convenţie sunt, în general, aplicabile muncitorilor migranţi bărbaţi şi femei în drepturile lor.

Deşi riscurile şi vulnerabilităţile specifice ale migranţilor femei nu sunt delineate, este important ca legislaţia adoptată în conformitate cu această convenţie să asigure că drepturile enumerate în convenţie sunt de fapt clar aplicabile şi că protejează în egală măsură femeile migranţi şi membrii familiilor lor, ca şi în cazul bărbaţilor.

Convenţia prevede anumite drepturi fundamentale ale omului, definite în Declaraţia universală a drepturilor omului şi alte tratate internaţionale de bază în domeniul drepturilor omului, care se aplică tuturor muncitorilor migranţi şi membrilor familiilor lor, indiferent de cetăţenie şi statutul juridic. Ea elaborează în continuare pe marginea drepturilor aplicate în mod special migranţilor regulari şi membrilor familiilor lor în sferele sociale şi civile, recunoscînd că muncitorii migranţi sunt fiinţe umane cu roluri şi responsabilităţi care depăşesc contextul de muncă şi cel economic.

În acelaşi timp, în articolul 79 convenţia include un limbaj expres care garantează prerogativele statelor de a determina cine poate intra, rămâne şi/sau lucra pe teritoriile lor.

Cu referire la cooperarea dintre state, cele trei convenţii oferă îndrumări esenţiale pentru cooperare internaţională în scopul promovării unor condiţii stabile, legale, echitabile şi umane ale migraţiei şi subliniază că protecţia drepturilor migranţilor este o responsabilitate comună.

Partea VI a CIDMM conţine îndrumări specifice cu privire la consultarea şi cooperarea interstatală internaţională în domeniile schimbului de informaţii, oferirii informaţiilor pentru migranţi, cooperării privind operaţiunile de recrutare, întoarcerii ordonate a muncitorilor migranţi şi a membrilor familiilor acestora, precum şi prevenirii şi eliminării mişcărilor iregulare şi a angajării muncitorilor migranţi iregulari.

Convenţia OIM privind migraţia în scop de angajare (nr. 97) [9] prevede bazele pentru tratamentul egal al cetăţenilor şi al migranţilor regulari în procedurile de recrutare, condiţii de trai şi de muncă, şi accesul la justiţie, impozite şi securitate socială. Ea stabileşte detaliile privind

condiţiile contractuale, participarea migranţilor în instruiri legate de locul de muncă sau promovare, prevederi privind reunificarea familiei şi modalităţi de apel contra terminării nejustificate a contractului de muncă sau expulzării, precum şi alte măsuri de reglementare a întregului proces de migraţie.

Convenţia complementară a OIM privind muncitorii migranţi (nr. 143) [10] prevede îndrumări specifice privind tratamentul migraţiei iregulare şi facilitarea integrării migranţilor în societăţile gazdă. Articolul stabileşte pentru statele care au ratificat convenţia obligaţia de a "respecta drepturile fundamentale ale omului în privinţa tuturor muncitorilor migranţi", indiferent de situaţia lor juridică din statul gazdă. Partea II descrie în detaliu standardele privind integrarea muncitorilor migranţi de termen lung.

Paragraful 2.2 *Protecţia lucrătorilor migranţi în baza Convenţiei Europene a Drepturilor Omului şi Cartei Sociale Europene.* Continentul european, se confruntă de cîţiva ani cu o presiune migraţionistă crescîndă. Anume această presiune, a determinat cele două organizaţii europene principale, Consiliul Europei şi Uniunea Europeană, să acţioneze decisiv pentru protecţia migranţilor. Deşi sistemul european de drept oferă un standard ridicat de protecţie a drepturilor omului, fiind adoptate de-a lungul deceniilor, instrumente relevante şi create mecanisme eficiente - cele două organizaţii europene au folosit şi încă folosesc toate metodele legale, cum ar fi rezoluţiile şi recomandările, prevăzute de ordinea lor internă. În text am analizat: dreptul la muncă şi protecţia lucrătorilor migranţi, interzicerea discriminării, interzicerea sclaviei şi a muncii forţate, condiţiile de muncă, dreptul la securitate socială. Este o secţiune unde pe larg folosim jurisprudenţa pentru a confirma sau combate unele afirmaţii teoretice.

În paragraful 2.3 *Lucrătorii migranţi prin prisma reglementărilor Uniunii Europene* am structurat reglementările la nivelul Uniunii Europene, accentul fiind pe Acordul de Asociere RM-UE [1], am dezvoltat dreptul primar şi cel derivat.

Izvorul juridic principal în materia instituţiei lucrătorului îl constituie Capitolul 1 (Lucrătorii), art. 45-48 din Titlul IV (Libera circulaţie a persoanelor, a serviciilor şi a capitalurilor). Noţiunea de lucrători vizează lucrătorii salariaţi, în timp ce nesalariaţii se circumscriu libertăţii de stabilire şi libertăţii de a presta servicii. O persoană păstrează calitatea de lucrător, chiar dacă salariul său este sub minimul de existenţă stabilit în statul membru gazdă.

La fel, este relevant Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulaţie a lucrătorilor în cadrul Uniunii Europene. [37]

Republica Moldova are o proprie politică migraţionistă, în contextul iniţiativelor migraţioniste ale Uniunii Europene. În cadrul acestor iniţiative, menţionăm: aprobarea unei abordări globale faţă de migraţia în regiunile de est şi sud-est învecinate cu Uniunea Europeană; parteneriatul privind

mobilitatea şi migraţia circulară; Instrument European de Vecinătate şi Cooperare; Misiunea Uniunii Europene privind Cooperarea la Frontieră (EUBAM); Sinergia Mării Negre; noua tematică de cooperare cu ţările terţe în domeniul azilului şi migraţiei, crearea Centrului Unic de Vize a Uniunii Europene; Acordul privind Simplificarea Regimului de Vize şi de Readmisie.

Republica Moldova a fost selectată în calitate de ţară, care va realiza proiectul-pilot în domeniul migraţiei circulare. Accentuăm semnificaţia specială a unui astfel de acord şi mobilitate. Nu este secret faptul că majoritatea iniţiativelor Uniunii Europene în domeniul migraţiei au caracter restrictiv. Acest acord pune accentul pe aspecte stimulatoare, în primul rînd, scoate în evidenţă migraţia circulară a cadrelor de muncă calificate, de sensibilizare, de formare profesională în contextul cerinţelor Uniunii Europene, cu scopul de reîntoarcere şi reintegrare în ţara de origine. Acordul presupune, norme cu privire la protecţia socială a celor aflaţi legal peste hotare, o deosebită atenţie se atrage cooperării cu diaspora, problemei refugiaţilor, combaterii migraţiei ilegale, consolidării managementului migraţiei şi controlului de frontieră.

Din categoria dreptului derivat fac parte şi acordurile internaţionale încheiate de Uniunea Europeană. Am prezentat şi analizat reglementările în domeniu consfinţite în Acordul de Asociere RM-UE (Articolul 15 Circulaţia persoanelor; Capitolul 4 Ocuparea forţei de muncă, politica socială şi egalitatea de şanse art.31-37) [1].

Articolul 31 din Acordul de Asociere conturează obiectivele principale în domeniul ocupării forţei de muncă, protecţie socială şi egalitate de şanse, acestea sunt: promovarea Agendei privind munca decentă a Organizaţiei Internaţionale a Muncii (OIM); politica privind ocuparea forţei de muncă; sănătatea şi securitatea la locul de muncă; dialogul social; protecţia socială; incluziunea socială; egalitatea de şanse între femei şi bărbaţi; combaterea practicilor de discriminare şi drepturile sociale.

Paragraful 2.4 *Protecţia lucrătorilor migranţi în cadrul relaţiilor bilaterale între state* prezintă o evoluţie istorică a acordurilor bilaterale în domeniul muncii. Se prezintă exemple de aceste acorduri semnate în perioade recente, cum ar fi acordurile privind migraţia forţei de muncă, acordurile privind securitatea socială, acorduri privind mobilitatea lucrătorilor medicali, acorduri de readmisie etc.

De exemplu, Acordul bilateral între Italia şi Republica Moldova în domeniul migraţiei forţei de muncă, semnat în anul 2011 [2], are ca scop promovarea legăturilor dintre instituţiile şi serviciile de instruire şi angajare din Italia şi din Republica Moldova şi să consolideze gestionarea fluxurilor de migraţie a forţei de muncă calificate între aceste ţări, dezvoltarea unei reţele de servicii de gestionare a fluxurilor migratorii în scop de muncă între cele două ţări. În anul 2012, Guvernul Republici Moldova a semnat un acord şi cu Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel [3].

Republica Moldova a semnat Acordul între Comunitatea Europeană şi Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situaţie de şedere ilegală în 2007[4], la fel Acordul dintre Guvernul României si Guvernul Republicii Moldova privind readmisia străinilor, semnat la Bucureşti la 27 iulie 2001 [5]. În perioada 04 – 05 mai 2015, la Astana, Republica Kazahstan, s-a desfăşurat a două rundă de negocieri pe marginea proiectelor *Acordului între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Republicii Kazahstan privind readmisia persoanelor aflate în situaţie de şedere ilegală şi Protocolului de implementare* a acestuia. Menţionăm, că semnarea acestor instrumente internaţionale reprezintă un obiectiv major al Republicii Moldova în contextul implementării Planului naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană.

Protecţia socială a migranţilor se referă la două aspecte principale, pe de o parte, protecţia socială a migranţilor în ţara gazdă, iar, pe de altă parte, securitatea socială a acestora în perspectiva întoarcerii acestora în Republica Moldova, pentru că majoritatea din ei nu contribuie la fondul de asigurări sociale şi la fondul pentru asigurări obligatorii de asistenţă medicală. Începând din 2009 şi până în prezent Republica Moldova a încheiat acorduri în domeniul asigurărilor sociale cu Republica Bulgaria, Republica Portugheză, România, Marele Ducat de Luxemburg, Republica Austria, Republica Estonia şi Republica Cehă, Republica Italia. Aceste acorduri au la bază principiul proporţionalităţii, potrivit căruia fiecare ţară care a încheiat acordul achită partea de pensie calculată pentru stagiul de cotizare realizat pe teritoriul ei şi pentru care au fost achitate contribuţii de asigurări sociale. Astfel, lucrătorii migranţi care activează legal în una din ţările menţionate mai sus şi achită contribuţii sociale, la atingerea vârstei de pensionare prevăzută de legislaţia acelui stat, partea de pensie calculată pentru stagiul realizat li se va transfera la locul permanent de trai pe teritoriul uneia dintre ţările semnatare.

Prezentăm şi contractele individuale de muncă, deoarece considerăm că sunt un element cheie în conţinutul cadrului juridic al lucrătorului migrant.

În concluzie la capitolul 2 menţionăm că migraţia pentru muncă a cunoscut o traiectorie ascendentă în Republica Moldova, devenind probabil cea mai importantă formă de mobilitate internaţională. Deşi, în mod evident, eforturile şi preocuparea statului pentru migraţie s-au intensificat, Republicii Moldova îi lipseşte încă o politică coerentă în domeniu care să vizeze evoluţii pe termen lung. Această concluzie s-a format ca urmare a studiului reglementărilor internaţionale speciale privind lucrătorii migranţi la nivel universal, în baza Convenţiei Europene a Drepturilor Omului şi Cartei Sociale Europene [14], şi în baza acordurilor bilaterale. Recomandările formulate de noi reprezintă cu siguranţă numai o parte a procesului de construcţie prin care Republica Moldova trebuie să răspundă provocărilor mobilităţilor forţei de muncă.

Capitolul 3 **„ Reglementări juridice naţionale privind statutul juridic al lucrătorilor migranţi”**

În paragraful 3.1 *Evoluţia politicii migraţioniste în Republica Moldova* am prezentat evoluţia politicilor în domeniul migraţiei forţei de muncă în Republica Moldova şi am ajuns la concluzia că sunt divizate în mai multe compartimente:

1. Elaborarea şi perfecţionarea mecanismelor eficiente de gestionare şi control al fluxurilor migraţionale. Aceste mecanisme au la bază *documente strategice naţionale :* Programul National de implementare a Planului de Acţiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize; Strategia naţională în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020); *cadrul normativ naţional:* Legea nr.180 cu privire la migraţia forţei de muncă [24]; Legea nr.102/15 privind ocuparea forţei de muncă şi protecţia socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă din 13.03.2003 [26]; *instrumente internaţionale* :

- Republica Moldova a ratificat 41 convenţii ale Organizaţiei Internaţionale a Muncii care reglementează piaţa muncii şi 3 Convenţii de bază în domeniul migraţiei de muncă:
- Convenţia europeană cu privire la statutul juridic al lucrătorilor migranţi (2006) [11];
- Convenţia nr. 97 a Organizaţiei Internaţionale a Muncii privind migraţia în scop de angajare (2005) [9];
- Convenţia nr. 181 a Organizaţiei Internaţionale a Muncii privind agenţiile private de ocupare a forţei de muncă (2001) [12].

2. Dezvoltarea în continuare a cooperării bilaterale şi multilaterale cu ţările de destinaţie ale lucrătorilor migranţi. În acest scop sunt negociate şi încheiate Acorduri în domeniul migraţiei de muncă şi securităţii sociale cu: Federaţia Rusă, Ucraina, Belarus, Azerbaidjan, Italia, Statul Israel, Bulgaria, ş.a.

Beneficiarii acestor acorduri sunt lucrătorii migranţi angajaţi în mod organizat sau independent, muncitorii detaşaţi, care sunt sau au fost asiguraţi în conformitate cu legislaţia ambelor sau a unuia dintre statele parte la acord şi membrii de familie ale persoanelor sus-menţionate (în cazul acordării pensiei de urmaş).

Acordurile bilaterale în domeniul muncii reprezintă un mijloc prin care problemele comune ale statelor de origine şi de destinaţie pot fi soluţionate prin acţiuni de cooperare. Ele sunt un instrument eficient şi de valoare pentru promovarea scopurilor şi obiectivelor naţionale în domeniul angajării peste hotare. Statele care încearcă să aibă un sistem de migraţie mai ordonat ar trebui să consume toate metodele posibile pentru a convinge autorităţile statelor de destinaţie de necesitatea acordurilor bilaterale în domeniul muncii. Un asemenea acord ar oficializa angajamentul fiecărei părţi de a asigura evoluţia procesului migraţional conform regulilor stabilite, clauzelor şi condiţiilor convenite.

Prestaţiile acordate sunt: asigurarea tratamentului egal al lucrătorilor moldoveni cu cel al lucrătorilor băştinaşi în ceea ce priveşte drepturile, obligaţiile, protecţia şi siguranţa la locul de muncă; pensii pentru limită de vîrstă şi pensii de invaliditate cauzate de boli obişnuite; pensii şi indemnizaţii de invaliditate cauzate de accidente de muncă sau boli profesionale şi pensii de urmaş; ajutorul de şomaj şi indemnizaţia pentru incapacitate temporară de muncă şi de maternitate; ajutorul de deces.

3. Crearea oportunităţilor economice în Republica Moldova prin atragerea investiţiilor străine şi promovarea investirii remitenţelor în dezvoltarea afacerilor. Facilitarea reîntoarcerii şi reintegrării lucrătorilor migranţi prin implementarea proiectelor de reîntoarcere voluntară.

4. Promovarea reîntoarcerii şi reintegrării migranţilor, inclusiv temporare a celor înalt calificaţi. Măsurile de prevenire a emigrării prin crearea oportunităţilor de angajare în ţară sunt susţinute de: elaborarea şi aplicarea politicilor de corelare a programelor de studii la cerinţele pieţei muncii; elaborarea şi implementarea unor politici de ajustare a tehnologiilor noi, profesiilor derivate din aceste tehnologii la rigorile economiei naţionale; elaborarea şi implementarea unor politici de susţinere a antreprenorialului, drept mijloc eficient de integrare în mediul social-economic al tinerilor instruiţi; dezvoltarea circuitului intelectual în vederea evitării exodului de inteligenţă, prin consolidarea şi dezvoltarea de transferuri de cunoştinţe şi tehnologii între persoanele înalt calificate din ţară cu omologi din diaspora şi specialişti străini; măsuri de prevenire a emigrării tinerilor prin crearea oportunităţilor de angajare în ţară.

Paragraful 3.2 *Reglementarea migraţiei forţei de muncă la nivel naţional*. În prezent actele legislative de bază în domeniul respectiv sunt: Constituţia Republicii Moldova [8], Legea nr.200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova [25], Legea nr.180-XVI din 10 iulie 2008 cu privire la migraţia de muncă [24], Legea nr.274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova [23] şi Legea nr.270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova [22]. Multitudinea aspectelor privind mecanismele şi procedurile ce ţin de intrare, şedere şi ieşire a străinilor din ţară, asigurarea drepturilor migranţilor aflaţi peste hotare, de acordare a azilului etc., sunt reglementate prin acte legislative conexe: Hotărîrea Guvernului nr.339 din 20 mai 2014 [21] cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru anii 2014-2016 privind susţinerea reintegrării cetăţenilor întorşi de peste hotare, Hotărîrea Guvernului nr.1133 din 9 octombrie 2008 pentru aprobarea Planului de acţiuni privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranţi moldoveni de peste hotare [20], Hotărîrea Guvernului nr.655 din 8 septembrie 2011 cu privire la aprobarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2016) [18], Hotărîrea Guvernului. nr.1009 din 26 decembrie 2011 cu privire la aprobarea Planului de acţiuni 2011-2015[19], Planului de acţiuni pentru aniii 2011-2015 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020) [35].

În urma cercetărilor efectuate am ajuns la concluzia că Republica Moldova a înregistrat în ultimii ani schimbări progresive la nivel legislativ şi instituţional în ceea ce priveşte gestionarea migraţiei. Cu toate acestea, atestăm restanţe în încheierea acordurilor bilaterale cu mai multe ţări privind migraţia forţei de muncă. Acest aspect afectează în primul rând protecţia socială a migranţilor în ţările gazdă, dar şi sistemul de protecţie socială din Moldova. Şi, totuşi, lipsesc politicile guvernamentale motivaţionale pentru migranţi în ceea ce priveşte contribuţia la sistemul de protecţie socială.

Paragraful 3.3 *Măsuri politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor ţi libertăţilor lucrătorilor migranţi-cetăţeni ai Republicii Moldova în afara frontierei de stat.* Un timp îndelungat în Republica Moldova problema migraţiei de muncă a fost abordată unilateral. În mod special se accentua problema imigrării forţei de muncă în Republica Moldova şi a protecţiei pieţei interne de muncă. Dar abordarea unilaterală a problemei a creat anumite dificultăţi pentru cetăţenii Republicii Moldova aflaţi la lucru peste hotare şi a impus necesitatea gestionării migraţiei de muncă.

La nivel internaţional, există două tipuri principale de metode pentru a veghea la aplicarea convenţiilor în domeniul social. În primul rînd, sunt plîngerile emanînd de la persoane individuale sau de la grupuri sau asociaţii. În al doilea rînd, există sistemul analizei periodice a rapoartelor generale anuale, elaborate de guvernele ce au ratificat o anumită convenţie. Convenţia Europeană a Drepturilor Omului se referă la sistemul plîngerilor. Carta Socială Europeană (revizuită) din 03.05.1996 [7] are un sistem de control bazat pe reclamaţiile colective.

În acest paragraf am evidenţiat măsurile politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi. Anterior am vorbit despre rolul acordurilor bilaterale. În concluzie, deşi procesul de semnare a acordurilor a început deja de mai mulţi ani, constatăm că nu este aprobat un model al acordului bilateral care ar conţine expres standardele minime care urmează a fi puse în discuţie, aşa cum prevăd standardele OIM. Din partea instituţiilor Republicii Moldova nu există o insistenţă şi o sincronizare în activităţile externe în acest domeniu. Sunt necesare acorduri bilaterale cu ţările în care muncesc cei mai mulţi cetăţeni ai Republicii Moldova – Portugalia, Franţa, Spania ş. a.

Un alt mecanism de protecţie a lucrătorilor migranţi şi de asigurare a drepturilor acestora este impunerea unor standarde minime la încheierea contractelor de angajare peste hotare. Aceste standarde sunt absolut necesare, deoarece un mare număr al celor care au luat decizia de a emigra sunt dezinformaţi cu privire la condiţiile de muncă în statul în care intenţionează să emigreze. Adoptarea lor este foarte utilă, deoarece viitorii potenţiali angajaţi ar putea să le invoce în negocierea condiţiilor contractelor de muncă. Lipsa acestor standarde minime sau a cunoaşterii lor pot dezavantaja emigranţii în comparaţie cu populaţia de origine a statului primitor de forţă de

muncă. Ele sunt pârghii legale în susţinerea negocierilor condiţiilor de muncă, chiar dacă nu sunt aplicate în întregime pe teritoriul statului gazdă, ele pot contribui esenţial în obţinerea unor succese.

Paragraful 3.4 *Concluzii.* Ca urmare a cercetării am stabilit că Republica Moldova furnizează forţă de muncă atît spre ţările CSI, cît şi spre cele ale UE. Îmbunătăţirea nivelului de trai este motivul esenţial care îi determină pe marea majoritate a cetăţenilor să plece la muncă peste hotare. Republica Moldova fiind o ţară mică, resimte orice fluctuaţie de persoane; aproximativ o treime din populaţia activă din punct de vedere economic este implicată în procesul de emigrare şi aceasta are un impact negativ asupra proceselor demografice, socio-economice de lungă durată, deşi cota migranţilor moldoveni nu este una semnificativă pentru ţările-gazde.

Republica Moldova a înregistrat în ultimii ani schimbări progresive la nivel legislativ şi instituţional în ceea ce priveşte gestionarea migraţiei. Cu toate acestea, atestăm restanţe în încheierea acordurilor bilaterale cu mai multe ţări privind migraţia forţei de muncă. Acest aspect afectează în primul rînd protecţia socială a migranţilor în ţările gazdă, dar şi sistemul de protecţie socială din Republica Moldova.

Din punct de vedere al imigrării, Republica Moldova nu este o ţară atractivă pentru cetăţenii altor state. Politicile privind solicitanţii de azil şi refugiaţii sunt treptat racordate la cerinţele Uniunii Europene, totuşi avem restanţe în ceea ce priveşte respectarea drepturilor refugiaţilor şi solicitanţilor de azil, oferirea condiţiilor decente de trai şi a oportunităţilor de includere socială.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Demersul ştiinţific realizat ne-a permis să degajăm următoarele concluzii, şi anume:

- ***Analiza lucrărilor ştiinţifice şi a publicaţiilor în domeniul migraţiei forţei de muncă;***

Acest obiectiv s-a soldat cu concluzia că complexitatea problemelor ridicate de migraţia forţei de muncă arată că, aceasta, are sau poate avea un impact important asupra dezvoltării statelor. Am analizat fenomenul migraţiei forţei de muncă, a componentelor sale definitorii, corelaţia dintre migraţie şi globalizare; mecanismele legale de protecţie a lucrătorilor migranţi pe care le au la dispoziţie statele şi perspectivele de implementarea a acestora. Am abordat politica migraţională a Republicii Moldova, în contextul tendinţelor şi realităţilor regionale bazîndu-ne pe cercetările doctrinarilor autohtoni şi străini.

În special, s-a insistat asupra definiţiei şi actorilor determinanţi ai migraţiei internaţionale a forţei de muncă.

Migraţia internaţională a forţei de muncă este procesul de circulatei a capitalului uman dintr-o ţară în alta în scopul angajării în câmpul muncii în condiţii mai avantajoase decât în ţara de proveniență, generând venituri peste hotare, utilizate ulterior în ţara de origine.

Libera circulaţie a persoanelor, iniţial destinată populaţiei active, a fost extinsă în mod progresiv pentru a include si alte segmente ale populaţiei si reprezintă în momentul de faţă unul dintre cele mai importante drepturi individuale pe care Uniunea Europeană le garantează cetăţenilor săi. De-a lungul existenţei sale, dreptul de a circula liber a fost mai întîi legat de integrarea pieţelor economice, pentru a ajunge ca în ultimele două decenii să fie mai degrabă corelat cu drepturile ce derivă din cetăţenia europeană.

Din aceste motive, apreciem că definirea statutului de lucrător, precum si examinarea beneficiilor ce derivă din posesia si menţinerea acestui statut vor rămîne în viitor cel puţin la fel de importante, pe cît au fost si în anii ’70 – ’80, atunci cînd s-a consolidat jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene în această materie, astfel ne propunem elaborarea unui ghid-instrument pentru practicienii din domeniul dreptului (avocaţi, judecători, funcţionari publici, apărători ai drepturilor omului), pentru a înţelege mai bine drepturile şi libertăţile lucrătorilor migranţi la nivel naţional şi nivel internaţional.

- **Cercetarea legislaţiei naţionale şi a reglementărilor internaţionale în domeniul migraţiei forţei de muncă la care Republica Moldova este parte;**

Am analizat cele mai importante reglementări juridice internaţionale şi mecanisme de ordin juridic pe care statele le-ar putea aplica în vederea protecţiei lucrătorilor migranţi. [27, 28, 29, 30] Complexitatea problemelor ce ţin de protecţia migranţilor denotă că răspunsul guvernelor trebuie să fie unul comprehensiv şi multe-sectorial, bazat pe normele internaţionale şi pe o bună înţelegere a forţelor economice care dictează condiţiile de muncă din diferite sectoare.

Un cadru stabil pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă a migranţilor ar trebui elaborat în baza cooperării multilaterale inter-guvernamentale, unei guvernări adecvate, reglementării relaţiilor de pe piaţa muncii, creării unui cadru legal adecvat şi mobilizarea eficientă a actorilor sociali şi non-guvernamentali. Am formulat şi un şir de concluzii:

- Actele legislative sunt adoptate adesea fără a se tine cont în deplină măsură de legislaţia internaţională în domeniu, ceea ce ulterior impune modificarea lor.
- Cadrul juridic nu conţine reguli clare de distribuire a responsabilităţilor în administrarea proceselor migraţioniste care ar permite coordonarea activităţilor, eficientizarea şi supravegherea executării acestora.
- Legislaţia nu conţine mecanisme clare de implementare a drepturilor declarate, mecanisme de supraveghere şi control din partea statului asupra activităţii altor actori.
- Normele legislative nu conţin reglementări privind unele etape de bază ale procesului de emigrare: informarea, reabilitarea şi reinserţia socială, principii de cooperare cu alţi actori sociali: Patronat, Sindicate, ONG.

Drept urmare, pentru a oferi o protecţie eficientă migranţilor, statele de origine şi cele de destinaţie trebuie să ratifice cele mai relevante *Convenţii* ale OIM [10] şi ONU cu privire la lucrătorii migranţi; să semneze *acorduri bilaterale şi multilaterale* şi acorduri cu privire la securitatea socială care ar asigura protecţia migranţilor.

Considerăm că trebuie stabilite standarde minime pentru contractele de muncă, încît potenţialii lucrători migrant să le poată folosi pentru a analiza corectitudinea condiţiilor de angajare pe care le oferă agentul de recrutare sau patronul; să adopte reguli care ar obliga potenţialii lucrători migranţi să înregistreze contractele de muncă la autorităţile competente, înainte să plece din ţară: să stabilească reguli şi proceduri pentru a asigura ca fiecare lucrător care pleacă peste hotare pentru angajare să posede un document valabil cu valoare juridică, care să indice condiţiile angajării aprobate de patron.

Guvernele pot încuraja activitatea agenţiilor private de recrutare legitime, protejînd lucrătorii migranţi de abuzuri, prin: licenţierea agenţiilor private de recrutare, stabilirea garanţiilor de performanţă, limitarea taxelor de recrutare. Pentru a se asigura că agenţiile private activează conform legii, guvernul poate recurge la măsuri de supraveghere.

- ***Abordarea politicii migraţionale a Republicii Moldova, în contextul tendinţelor şi realităţilor regionale.***

Politicile migraţionale necesită puternice instrumente de coordonare între toate structurile implicate dat fiind caracterul multi-disciplinar al acestora şi multitudinea de actori implicaţi atît la nivel naţional, cît şi regional. Coordonarea trebuie să poarte un caracter de comunicare permanentă prin instituirea structurilor comune de monitorizare şi evaluare. În situaţia creată şi a prejudiciilor cauzate de fluxul migraţional, politicile migraţioniste a forţei de muncă trebuie să-şi asume un şir de acţiuni: să se conforme practicilor internaţionale; să prevadă elementele ce asigură protecţia adecvată a lucrătorilor migranţi; să faciliteze procesul de integrare economică regională; să perfecţioneze cadrul managementului migraţional; să coopereze cu toţi factorii de decizie etc.

Este necesar să se asigure o politică de migraţie economică, care să ofere un statut legal sigur şi un set de drepturi garantate. [31, p.70-74]

- ***Analiza complexă a mecanismelor legale de protecţie a lucrătorilor migranţi pe care le au la dispoziţie statele şi perspectivele de implementarea a acestora;***

Toate mecanismele menţionate pînă acum sunt măsuri protective destinate siguranţei cetăţenilor care participă la fuxurile forţei de muncă internaţionale. Totuşi, Guvernele naţionale, prin capacităţile diferite cu care sunt dotate, pot adopta şi măsuri de suport în procesul de recrutare a angajaţilor peste hotarele ţării. Aceste măsuri de suport au drept scop primordial reducerea costurilor de emigrare şi acordare de asistenţă în procesul de efectuare a formalităţilor înainte de plecare. Există situaţii specifice în care statul poate să apară chiar în calitate de creditor pentru

anumite categorii social vulnerabile, spre exemplu femeile, asigurîndu-le acestea o parte din resursele financiare necesare pentru înfăptuirea formalităţilor documentare.

O altă temă destul de importantă, care se cere a fi pusă în lumină în acest context este cea a instituirii unor mecanisme de control asupra evenimentelor sau actelor care au loc pe piaţa forţei de muncă internaţională. Pe de o parte, rolul unor asemenea mecanisme de control îl joacă, de cele mai multe ori, Guvernele naţionale.

Mecanismul de control cu care este dotat statul serveşte acestuia în verificarea următoarele lucruri:

- cum sunt îndeplinite prevederile legislaţiei naţionale şi internaţionale;
- sunt eficiente aceste acţiuni sau nu;
- corespunderea cerinţelor cu relaţiile sociale pe care au fost destinate să le reglementeze;
- legalitatea actelor înfăptuite. [32, p.21]

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în teză constă în fundamentarea politicii migraţionale a statului, fapt care va contribui la evidenţierea reglementărilor juridice şi măsurilor politico-sociale de asigurare a protecţiei drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi-cetăţeni ai Republicii Moldova, în vederea aplicării unui model de management motivaţional în materie de migraţie a forţei de muncă în Republica Moldova, respectînd mecanismele politico-juridice de asigurare a protecţiei drepturilor omului.

Astfel, ***recomandările*** pentru Republica Moldova sunt:

1. Crearea unei baze de date unice cu privire la lucrătorii migranţi plecaţi peste hotare, care să conţină informaţii cu privire la angajator, agent prestator de servicii de angajare, contracte, date cu privire la remitenţe. Dezvoltarea unui sistem de schimb electronic al informaţiei între toate autorităţile relevante;
2. Determinarea priorităţilor privind aderarea sau ratificarea tratatelor şi convenţiilor internaţionale în domeniu. Propunem ratificarea convenţiei CIDMM bazată pe drepturi şi o bază juridică pentru politicile şi practicile naţionale privind muncitorii migranţi internaţionali şi membrii familiilor acestora. Această convenţia serveşte drept instrument de încurajare a statelor să stabilească sau să perfecţioneze legislaţia naţională în conformitate cu standardele internaţionale, defineşte o agendă clară pentru consultările şi cooperarea dintre state în formularea politicilor privind migraţia forţei de muncă, schimbul de informaţie, oferirea informaţiei migranţilor, întoarcerea ordonată şi reintegrarea, etc.
3. Instruirea funcţionarilor publici în scopul familiarizării cu cerinţele instrumentelor juridice internaţionale în domeniu.

4. Elaborarea şi implementarea unor instrumente de coordonare între toate structurile implicate dat fiind caracterul multidisciplinar al acestora şi multitudinea de actori implicaţi atît la nivel naţional, cît şi regional.
5. Dezvoltarea serviciilor de reintegrare în societate a lucrătorilor migranţi.
6. Extinderea şi consolidarea dialogului cu statele de destinaţie ale lucrătorilor migranţi în vederea negocierii şi încheierii acordurilor în domeniul migraţiei de muncă şi securităţii sociale;
7. Promovarea migraţiei legale temporare prin implementarea proiectelor de migraţie circulară;
8. Sporirea gradului de informare a migranţilor cu privire la opţiunile de întoarcere şi reintegrare, dezvoltarea pieţei forţei de muncă, prin îmbunătăţirea educaţiei şi a sistemului de formare profesională, recunoaşterea competenţelor şi calificărilor şi crearea oportunităţilor de revenire şi reintegrare durabilă a migranţilor;
9. Consolidarea legăturilor cu comunităţile de moldoveni şi diaspora, identificarea necesităţilor şi acordarea asistenţei.
10. Integrarea politicilor migraţionale în politicile de dezvoltare, inclusiv, prin îmbunătăţirea impactului de investire/utilizare a remitenţelor;

Recomandări sub formă de sugestii pentru cercetările de perspectivă:

Conţinutul ***Ghidului*** informativ pe care îl propunem va cuprinde cinci părţi principale:

a.) *Pilonii statutului juridic al lucrătorilor* în temeiul instrumentelor juridice naţionale şi internaţionale care stabilesc cadrul liberei circulaţii:

- Dreptul la intrare şi şedere liberă pe o perioadă mai mare de 3 luni în baza respectării unor condiţii, precum înregistrare, carte de identitate sau paşaport valabil, domiciliu, cazare;
- Drepturi egale cu cetăţenii ţării respective, cu excepţia angajării în sectorul public şi a încetării exercitării acestor drepturi din motive de ordine /siguranţă publică;
- Accesul la serviciile de ocupare a forţei de muncă şi la ofertele de angajare, dreptul de a căuta un loc de muncă;
- Recunoaşterea certificatelor de calificare;
- Angajare în condiţii legale: contract de muncă, înregistrare, cod de identificare fiscală şi asigurări sociale, salariu legal (minimul stabilit prin lege sau prin contractul colectiv de muncă de la nivelul sectorului), program de muncă conform legii;
- Afilierea la un sindicat, participarea la comitetele de întreprindere;
- Acces la beneficiile sociale acordate lucrătorilor şi la ajutorul de şomaj;
- Stabilirea membrilor de familie cu drept de liberă circulaţie.

b.) Numele *agenţiilor şi autorităţilor competente* şi adresa /pagina de Internet a acestora.

c.) *Organizaţii* ce pot oferi sprijin atunci cînd lucrătorul are nevoie de consiliere sau asistenţă juridică, de ex.: oficii consulare; organism responsabil de promovarea egalităţii de tratament; ONG-uri.

d.) Alte *site*-uri utile ce oferă informaţii generale despre condiţiile de viaţă şi de muncă din ţara de destinaţie.

e.) *Termenii* cei mai relevanţi din domeniul ocupării forţei de muncă şi al drepturilor sociale trebuie stabiliţi şi incluşi într-o scurtă listă, în fiecare limbă: de ex.: contract of employment-contract de muncă; contract of service-contract de servicii; assignment performance report-raport privind performanţa; employee-angajat; occupational safety-securitate în muncă; safety regulation-norme de siguranţă; sick-leave-concediu de boală, etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora pe de altă parte. [On-line]: http://lex.justice.md/md/353829/ (vizitat 18.02.2016).
2. Acordul între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Republicii Italiene în domeniul migraţiei de muncă şi Protocolul de Implementare a acestuia**,** Semnat la Roma pe 05 iulie 2011. [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=339876 (vizitat 18.02.2016).
3. Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel, precum şi Protocolului A de implementare a acestuia, semnate la Ierusalim la 16 octombrie 2012. [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346040 (vizitat 18.02.2016).
4. Acord între Comunitatea Europeană şi Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situaţie de şedere ilegală**.** Jurnalul Oficial L 334, 19/12/2007, p. 0149 – 0167.
5. Acordul dintre Guvernul României si Guvernul Republicii Moldova privind readmisia străinilor. Publicat: 30.12.2002 în Tratate Internationale Nr. 29 art Nr: 274. Data intrarii in vigoare: 03.07.2002.
6. Biroul Naţional pentru Statistică. [On-line]: http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/03%20MUN/MUN07/MUN07.asp (vizitat 18.02.2016).
7. Carta Socială Europeană (revizuită) din 03.05.1996. Publicată în ediţia oficială "Tratate internaţionale", 2006, volumul 38, pag.175. Ratificată prin Legea nr.484-XV din 28.09.2001. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 ianuarie 2002.
8. Constituţia Republicii Moldova din 29 iulie 1994, Publicat : 12.08.1994 în Monitorul Oficial

Nr. 1. Data intrării in vigoare: 27.08.1994.

9. Convenţia OIM nr.97 privind migraţia în scop de angajare, adoptată la Geneva la 1 iulie 1949, nr. 209-XVI din 29.07.2005, ratificată prin Legea RM nr.209-XVI din 29.07.2005. În: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.107-109/579 din 12.08.2005.
10. Convenţiile OIM ratificate de Republica Moldova, Colecţie. Chişinău, 2011. [On-line]: www. sindicate.md/wp-content/uploads/2013/03/Colectie-conventii-OIM.doc, (vizitat 28.04.2016)
11. Convenţia europeană cu privire la statutul juridic al lucrătorilor migranţi, ratificată prin Legea RM nr. 20 din 10.02.2006, publicată: 03.03.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. nr.35-38, art.nr.156.
12. Convenţia OIM nr.181 privind agenţiile private de ocupare a forţei de muncă din19.06.1997 adoptată la Geneva, ratificată prin Legea RM nr. 482-XV din 28.09.2001, în vigoare pentru Republica Moldova din 19.12.2002. Publicat în ediţia "Tratate Internaţionale", vol. 35 p. 165.
13. Constantinescu M. Teorii ale migraţiei internaţionale. În: Sociologie Românească, 2002, nr. 3-4, p.93-114.
14. Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, 4 noiembrie 1950. Publicat: 01.01.1998 în Tratate Internaţionale Nr. 1 art Nr : 342. Data intrării în vigoare: 01.02.1998.
15. Declaraţia Universală a drepturilor omului. Adoptata la 10 decembrie 1948 la New York. Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.90, publicată în ediţia oficială "Tratate internaţionale", 1998, volumul 1, pag.11.
16. Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulaţie şi şedere pe teritoriul statelor membre pentru cetăţenii Uniunii şi membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 şi de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE şi 93/96/CEE. [On-line]: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:02004L0038-20110616 (vizitat 29.04.2016).
17. Ghid privind ratificarea Convenţiei internaţionale pentru protecţia drepturilor tuturor muncitorilor migranţi şi ale membrilor familiilor acestora din 1990 (CIDMM din 18 decembrie 1990, în vigoare de la 1 iulie 2003). [On-line]: http://www.migrantsrights.org/documents/SCRatificationGuideROJune2012_000.pdf (vizitat 18.02.2016).
18. Hotărârea Guvernului nr.655 din 8 septembrie 2011 cu privire la aprobarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului(2011-2020). [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=340066 (vizitat 01.05.2016).

19. Hotărârea Guvernului nr.1009 din 26 decembrie 2011 cu privire la aprobarea Planului de acţiuni 2011-2015 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020). [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=341743 (vizitat 01.05.2016).
20. Hotărârea Guvernului nr.1133 din 9 octombrie 2008 pentru aprobarea Planului de acţiuni privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranţi moldoveni de peste hotare. [On-line]: http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=329366&lang=1. (vizitat 01.05.2016).
21. Hotărârea Guvernului nr.339 din 20 mai 2014 cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru anii 2014-2016 privind susţinerea reintegrării cetăţenilor întorşi de peste hotare. [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353112 (vizitat 01.05.2016).
22. Legea nr.270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova. Publicat: 13.03.2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54, art Nr: 145. Data intrării în vigoare: 13.03.2009. [On-line]: http://lex.justice.md/md/330978/ (vizitat 01.05.2016)
23. Legea nr.274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova. Publicat: 13.03.2012 în Monitorul Oficial Nr. 48, art Nr: 144. Data intrării in vigoare: 01.07.2012. http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=342438. (vizitat 01.05.2016)
24. Legea nr. 180-XVI din 10.07.2008 cu privire la migraţia de muncă. [On-line]: http://lex.justice.md/md/328963 (vizitat 06.06.2015).
25. Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, Nr. 179-181, art. 610). [On-line]: http://lex.justice.md/md/336056, (vizitat pe 06.06.2015)
26. Legea nr. 102-XV din 13 martie 2003 privind ocuparea forţei de muncă şi protecţia socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.70-72, art.312).
27. Luca Ala. Mecanisme şi proceduri internaţionale de reglementare a forţei de muncă. Studia Universitatis, Revistă ştiinţifică, Seria Ştiinţe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova, nr.8 (28). Chişinău, Editura : CEP USM, 2009, pag. 18-22.
28. Luca A., Protecţia migraţilor în baza Convenţiei Europene a Drepturilor Omului şi a Cartei Sociale Europene. În: Revista Naţională de Drept, publicaţie periodică ştiinţifico-practică, (Categoria C), nr.7 (177) 2015, pp.64-68.
29. Luca A., Reglementări internaţionale speciale privind lucrătorii migranţi la nivel universal. În: Revista Naţională de Drept, publicaţie periodică ştiinţifico-practică, (Categoria C), nr.8 (178)

2015, pp.45-50.

30. Luca A., Conceptul de lucrător în Uniunea Europeană. Conferinţă ştiinţifică naţională cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare" 10-11 noiembrie 2015 Rezumate ale comunicărilor, pp.154-156.
31. Luca Ala. Migraţia forţei de muncă: factori şi alternative. Conferinţă ştiinţifică cu participare internaţională, consacrată aniversării a 65-a a USM „Creşterea impactului cercetării şi dezvoltarea capacităţii de inovare". Chişinău, 21-22 septembrie 2011, Rezumatele comunicărilor. Ştiinţe sociale, Vol.I. Chişinău: CEP USM, 2011, pag. 70-74.
32. Luca Ala. Mecanisme şi proceduri internaţionale de reglementare a forţei de muncă. Studia Universitatis, Revistă ştiinţifică, Seria Ştiinţe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova, nr.8 (28). Chişinău, Editura : CEP USM, 2009, pag. 18-22.
33. Moarcăş Costea C.A. Drepturile sociale ale lucrătorilor migranţi. Bucureşti: C.H. Beck, 2011, 312 p.
34. Popoviciu A.C. Lucrătorul în dreptul european. Bucureşti: C.H.Beck, 2014. 471 p.
35. Planul de acţiuni pentru anii 2011-2015 privind implementarea Strategiei naţionale în domeniul migraţiei şi azilului (2011-2020). [On-line]: http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=341743. (vizitat 18.02.2016)
36. Radu R. Cr., Dreptul Uniunii Europene privind relaţiile de muncă, Ed. AIUS, Craiova, 2013, p. 129, 289 p.
37. Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulaţie a lucrătorilor în cadrul Uniunii. [On-line]: http://eur lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:141:0001:0012:ro:PDF (vizitat 29.04.2016).
38. Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulaţie a lucrătorilor în cadrul Uniunii. [On-line]: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:141:0001:0012:ro:PDF (vizitat29.04.2016).
39. Strategia Naţionala de Dezvoltare Moldova 2020. [On-line]: http://gov.md/public/files/Moldova_2020_RO.pdf. (vizitat 06.06.2015).
40. Voiculescu N., Dreptul social european, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 97, 321 p.
41. Blanpain R., European Labour Law, Ed. Wolters Kluwer, 2010, .300 p
42. Picard L., International Labour Conventions and naţional Legislation on migrant workers: Convergence and Divergence, International Labour Office, Geneva, 1996, p. 3, 43 p
43. Rodière P. Droit social de l'Union Européenne. Paris: L.G.D.J, 2008. 221 p.

ADNOTARE

Luca Ala, "Reglementarea migraţiei forţei de muncă la nivel internaţional şi naţional". Teză de doctor în drept. Chişinău, 2016.

Specialitatea 552.08 – Drept internaţional şi european public.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografia din 278 titluri, 7 anexe, 138 pagini de text de bază. Rezultatele tezei au fost expuse în 11 articole publicate în culegeri şi reviste de specialitate din Republica Moldova şi străinătate.

Cuvintele cheie: forţă de muncă, lucrător-migrant, protecţia drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi, măsuri politico-juridice, reglementări juridice internaţionale şi naţionale.

Domeniul de studiu: analiza complexă a reglementărilor naţionale, internaţionale şi de drept al Uniunii Europene al migraţiei forţei de muncă.

Scopul şi obiectivele lucrării. Cercetarea presupune elucidarea modalităţilor legale de protecţie a drepturilor lucrătorilor migranţi pe întreaga perioadă a ciclului migraţional, care reies din diverse acte semnate de către lucrătorul migrant, din actele normative ale statului gazdă şi cele internaţionale. Pentru atingerea acestui scop au fost trasate următoarele **obiective**: studiul fenomenului migraţiei forţei de muncă, a componentelor sale definitorii, corelaţia dintre migraţie şi globalizare; analiza complexă a mecanismelor legale de protecţie a lucrătorilor migranţi pe care le au la dispoziţie statele şi perspectivele de implementarea a acestora; abordarea politicii migraţionale a Republicii Moldova.

Noutatea şi originalitatea ştiinţifică. Investigaţia de faţă vine să aducă un suflu nou prin cercetarea reglementărilor fluxului migrator din punct de vedere al globalizării şi regionalizării fenomenului migraţional, analizând variate aspecte ale protecţiei lucrătorilor migranţi şi drepturilor sociale ale acestora. Accentul se pune pe reglementarea juridică internaţională şi naţională a migraţiei forţei de muncă, pe specificul proceselor migraţionale care au loc la moment pe plan regional, pe relaţiile dintre lucrătorul migrant şi angajator.

Problema ştinţifică importantă soluţionată în teză constă în fundamentarea politicii migraţionale a statului, fapt care va contribui la evidenţierea reglementărilor juridice şi măsurilor politico-sociale de asigurare a protecţiei drepturilor şi libertăţilor lucrătorilor migranţi-cetăţeni ai Republicii Moldova, în vederea aplicării unui model de management motivaţional în materie de migraţie a forţei de muncă în Republica Moldova.

Semnificaţia teoretică este determinată de abordarea inovatoare asupra mecanismelor de protecţie a lucrătorilor migranţi, evidenţierea oportunităţilor şi dezavantajelor migraţiei forţei de muncă în contextul globalizării, extinderea şi diversificarea cercetărilor în domeniul dat, propunerea soluţiilor mai eficiente, în vederea depăşirii handicapului decizional la nivel naţional. Metodologia utilizată în teză denotă caracterul interdisciplinar al cercetării, ce corespunde tendinţelor moderne de dezvoltare a ştiinţei juridice la nivel global.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării pot servi în calitate de material didactic la suporturile de curs la disciplinele: drept internaţional public, protecţia juridică internaţională a drepturilor omului, dreptul protecţiei sociale, drept social europan. Se propune elaborarea unui ghid-instrument pentru practicienii din domeniul dreptului (avocaţi, judecători, funcţionari publici, apărători ai drepturilor omului).

Implementarea rezultatelor ştiinţifice. Teza a fost prezentată în cadrul departamentului Drept Internaţional şi European a Facultăţii de Drept a Universităţii de Stat din Republica Moldova şi a Seminarului ştiinţific de profil, fiind discutată şi apreciată. Aspectele teoretico-practice expuse în lucrare au fost examinate şi recunoscute la diverse conferinţe şi reuniuni naţionale şi internaţionale. Drept aprobare a rezultatelor serveşte şi activitatea în calitate de lector la Facultatea de Drept.

АННОТАЦИЯ

Лука Алла, „Регулирование трудовой миграции на международном и национальном уровне". Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Кишинев, 2016. Специализация 552.08 - Международное и европейское публичное право.

Структура работы: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография 278 названий, 7 приложения, 138 основных страниц текста. Результаты, представленные в диссертации были отражены в научных статьях и опубликованы в 11 сборниках в Молдове и за рубежом**.**

Ключевые слова: рабочая сила, трудовой мигрант, защита прав и свобод трудящихся мигрантов, политические и правовые меры, государственная миграционная политика, международные и национальные правовые нормы.

Область научного исследования. Эта работа представляет собой научное исследование международно-правовых норм и норм Европейского Союза в области трудовой миграции в контексте глобализации.

Цель и задачи. В рамках проведенного исследования автор пытается выяснить правовые методы защиты прав трудящихся-мигрантов на протяжении всего миграционного цикла, который отражен в различных документах, подписанных между работодателем и работником, нормативных актов международного местного уровнях. Для достижения этой цели были поставлены следующие **задачи**: исследование феномена трудовой миграции, ее определяющие компоненты, взаимосвязь между миграцией и глобализацией; комплексный анализ правовых механизмов защиты трудящихся-мигрантов, которыми оперируют государства и перспективы их имплементации; реализация миграционной политики в Республики Молдове в контексте тенденций развития и региональных реалий.

Научная новизна и оригинальность выводов. Настоящее исследование направлено привнести новое веяние в исследование регулирования миграционного потока в условиях глобализации и регионализации, анализируя явление миграции в различных аспектах, защиты трудящихся-мигрантов и их социальных прав. Основное внимание уделяется национальному и международно-правовому регулированию трудовой миграции, реальные миграционные процессы, происходящие в настоящее время на региональном уровне, отношения между трудящимся-мигрантом и работодателем, появление и увеличение частных посредников, которые совершают в отношении мигрантов различные формы злоупотреблений, совершаемые в процессе найма, которые будут продолжаться пока не будет разработано новое международное регулирование процессов миграции.

Решение значимой научной проблемы. Научная проблема в работе основана на обосновании миграционной политики государства, которая поможет выявить политико-юридические и социальные меры для обеспечения защиты прав и свобод трудящихся-мигрантов граждан Республики Молдова.

Теоретическая значимость работы и практическая применяемость результатов. Значимость работы определяется инновационным подходом механизмов защиты трудящихся-мигрантов, подчеркивая возможности и недостатки трудовой миграции в контексте глобализации, расширения и диверсификации исследований в этой области, предлагаемые эффективные решения для преодоления примитивности принятия национальных решений, Предлагается разработка методической инструкции для практикующих юристов (адвокатов, судей, государственных служащих, правозащитников), нормативные акты регулирующие миграцию рабочей силы на национальном и международном уровнях анализируются и интерпретируются.

Утверждение результатов научного исследования. Работа была представлена на кафедре международного права и права внешнеэкономических отношений, факультета права, Государственного Университета Молдовы и в рамках научного семинара по профилю также прошла обсуждение и оценку. Теоретические и практические вопросы, представленные в работе, были рассмотрены и обсуждены в рамках различных национальных и международных конференций и встреч. Утверждением результатов работы служит преподавательская деятельность в качестве лектора на юридическом факультете.

ANNOTATION

Luca Ala, „The regulation of labor migration at national and international level". PhD in law thesis. Chisinau, 2016. Specialty: 552.08. International and European Public Law.

Structure of doctoral thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of titles 278, 7 annexes, 138 basic text pages. The results of diploma paper are exposed in published articles in chrestomathy and in 11 specialized magazines from the Republic of Moldova and abroad.

Key words: labor force, worker-migrant, migrant workers rights and freedoms, political and legal measures, the state migration policy, international and national legal regulations.

Field of study: The respective work is a study of international regulations and law of the European Union's labor migration in the context of globalization.

Goals and objectives: The research involves elucidating legal methods to protect the rights of migrant workers throughout the period of migration cycle, drawn from various documents signed by the employer and the employer, the state of normative acts of local and international. To achieve this goal were drawn following objectives: Study of labor force migration phenomenon; complex analysis of legal mechanisms to protect migrant workers that they have available the states and prospects of implementing them; the Republic of Moldova migration policy approach in the context of trends and regional realities.

***Scientific novelty and originality*.** The present investigation comes to bring a new breath by researching the regulations of migratory flows in terms of globalization and regionalization of migration phenomenon, analyzing various aspects of protection of migrant workers and their social rights. The focus is on the national and international legal regulation of labor migration, on the specific of migration processes, currently occurring at the regional level, relations between the migrant worker and the employer, on the appearance and increase of private intermediaries that subdue migrants to various forms of abuse, disorder in the recruitment process, which will last until the establishment of a new and appropriate management of international migration.

Major scientific issues solved in the thesis consists in the foundation of the state migration policy, which will contribute to highlighting politico-juridical and social measures, in order to ensure the protection of the rights and liberties of migrant workers, that are citizens of the Republic of Moldova.

The theoretical value of the research is determined by the innovative approach of protection mechanisms for migrant workers, emphasizing the opportunities and disadvantages of labor force migration in the context of globalization, expansion and diversification of investigations in this field, proposing more effective solutions, in overcoming the decisional disability at the national level. It is desired to elaboration of a guide- tool for legal practitioners (lawyers, judges, public officials, human rights defenders), provisions, that regulate the labor force migration at the national and international level, are analyzed and interpreted.

***The approval of the results*.** The thesis was presented at the Department of International Law and Law of the Foreign Economic Relations of the the Faculty of Law of the Moldova State University and of the Scientific Seminar in the field, being discussed and well-appreciated. Theoretical and practical issues presented in the paper were considered and recognized in various national and international conferences and meetings. As an approval of the results serves the activity as a lecturer at the Faculty of Law.

LUCA ALA

REGLEMENTAREA MIGRAŢIEI FORŢEI DE MUNCĂ LA NIVEL INTERNAŢIONAL ŞI NAŢIONAL

SPECIALITATEA 558.08 - DREPT INTERNAŢIONAL ŞI EUROPEAN PUBLIC

Autoreferat tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 08.08.2016 Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset. Tiraj 50 ex.
Coli de tipar: 2,0 Comanda nr. 100/16

Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova
Mun. Chişinău, str. Al. Mateevici, nr.60, MD 2009